

100 éve született Gulyás György

Békés-Tarhosi Kalendárium

Nem hunyhat ki a láng...

A 2016-os esztendőben több zenei életünkhöz kötődő évfordulót ünnepelhetünk. Száz éve született *Gulyás György* zenepedagógus, karnagy, iskolateremtő igazgató, aki 70 éve hozta létre az egykori tarhosi énekiskolát. Az intézmény bezárása után közel húsz évvel a tarhosi szellem továbbéléseként elindultak a Békés-tarhosi Zenei Napok, mely rendezvénysorozat ezen a nyáron már negyvenedik alkalommal kerül megrendezésre. A szervezés és megvalósulás több szállal kötődik az immár ötvenéves békési zeneiskolához.

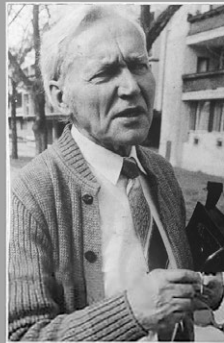
A tarhosi csoda...élményiskola

Az emlékezés szárnyain egészen 1945-ig kell az olvasót visszaröpíteni, ha a tarhosi Énekiskola legendájával, küldetésével meg akarjuk ismertetni. A legenda hőse Gulyás György tanító, majd a Zeneakadémia elvégzése után középiskolai énektanár, aki a semmiből teremtett Magyarországon egyedülálló iskolát. Hogyan? Gulyás György saját szavait az Új Tükör hasábjain (XV. évfolyam 36. szám 6-7. oldal.) Szél Júlia jegyezte le a kezdetekről.

„Magyar Állami Énekiskola létesítését kértem 1945 augusztusában, és a békéscsabai polgármesterhez fordultam, hogy terjessze fel a vallás-és közoktatásügyi miniszterhez. Ez volt a szolgálati út. Előbb a debreceni püspöki hivatalhoz írtam. Próbálkoztam az iskolámmal (Debrecenben), ahol tanítottam, és Egerben is, de mindenütt azt mondták, hogy ilyen iskola nem tartozik az oktatás körébe. Azelőtt itt, Békésen és Békéscsabán tanítókodtam, így kerültem végül a kérésemmel Békéscsabára. Vállalták az írás közvetítését, sőt az iskolát is. Keresztury Dezső volt akkor a miniszter. Azt a választ kaptuk, hogy a minisztérium szívesen foglalkozik egy ilyen gondolattal, de azt ne várjuk, hogy pénzt is adjon hozzá. Békés község felajánlotta iskolának Wenckheim gróf tarhosi kastélyát.”

Keresztury Dezső vallás-és közoktatásügyi miniszter jóváhagyásával, Nagy Miklós államtitkár aláírásával megszületik az Országos Állami Ének és Zenei Szakirányú Líceum és Tanítóképző Intézet és a vele kap-

GULYÁS GYÖRGY

Bűneim... bűneim?

csolatos Ének-zenei Gyakorló Általános Iskola és Tanulóotthon létesítő okirata. Az ország első zenei szakirányú középiskolája és tanítóképző intézete (líceumi érettségi lehetőségével is) és a vele kapcsolatos első ének és zenei elemi iskola, melyben megnyitásra került az 1-6. osztály az alapkaton, és a líceum I. évfolyamos osztálya a középfokon. Később erre épülhetett az országos beiskolázáson alapuló, tehetségkutató tanítóképző intézet. Tanterve és követelményrendszere a Zeneakadémia képzési programja szerinte készült el.

A minisztérium nem nyújtott anyagi támogatást, de Békés község hatvanezer forintot adott az induláshoz. A teremtésből kivette részét a tarhosi major volt cselédsége, a környező tanyákon élő emberek, akik a romos épületek tégláit megtisztítva építették a falakat. Lóréval szállították a bontott téglát az építkezéshez. (Lórév: Sinen közlekedő egy ló vontatta teherkocsi.) Mucsi Imre, az akkori községi főjegyző emlékezése szerint „ha Gulyás Gyurka bejött az ajtón, én a másikon már menekültem. Nem hagyott békén. Az a rengeteg tanári óradíj... Miből? Az első forintos költségvetésünkbe nem terveztünk konzervatóriumot... Az Énekiskola létrehozásának részleteiről Gulyás György Bűneim... Bűneim? című könyvében a 27. oldaltól olvashatunk többet.

Az első tanári kart Gráf Ottó, Dr. Homér Janka, Gulyás György, Kapás Géza, Mánya Éva, Molnár Teréz és Ruber Katalin alkotta. A felvételiztető bizottság tagja volt Takács István és Durkó Mátyás. Az iskola az első tanévben 63 általános iskolással és 10 líceumi diákkal kezdte meg működését, a tanítás 1947. január 7-én kezdődött. 1947. február 15-én az iskola hivatalos megnyitásán Gulyás György a következő gondolatokkal köszöntötte az ünnepségen megjelenteket: „Most már rajtunk a sor: az iskola tanerőin, nevelőin, hogy itt az Alföld falutól is távol eső tanyavilágában is kultúrát teremtsünk. És nemcsak ének-zenében, hanem az iskolai tanulmányok mindegyikén keresztül – szokásaiban, nyelvében, hagyományaiban, történelmi életszemléletében éppúgy, mint életformáiban, szellemiségében, mindennapi élete gondjaiban.” Nagy Miklós államtitkár, aki korábban *Kerényi Györggyel*, az énekkutatás országos szakfelügyelőjével már tett látogatást Tarhoson, avató beszédében így szólt: „Vagy példa lesz ez az iskola, vagy rettenet!” 1948-ban további tagokkal bővült a tantestület: Domokos Géza, Mihály Margit, Nemcsik Lehel, W. Sípos Éva, Varga Klára, Gyarmath Olga, Jantos Lajos, Pálfi Irén, Soós István, Dr. Szabó Lajos hitoktató lelkész.

„Szolgálni kell és nem tündökölni” (Gulyás György)

Valóban nehéz és igazi iskolateremtő munka várt az itt tanítókra: a semmiből valamit teremteni. *Mánya Éva* tanárnőt a *Nők Lapja* 1952. évi 8. számában Tóth Ilona újságíró kérdezte az első néhány évről. „Nem volt könnyű élete a nevelőknek az első években. Nemcsak neveltek, tanítottak, de ott álltak esténként a konyhában, vacsorát készítettek és osztottak

a gyerekeknek, villanyt szereltek, takarítottak- megtettek mindent, hogy növendékeiknek megteremtsek a legtöbbet, amit lehetett. És mind amellett továbbtanultak.” Pótolták a családot, hisz mindenki bentlakó volt. Majd a cikk szerzője - az ötvenes évek ideológiai elvárásainak megfelelően - a „szocialista nevelés követelményét” hangsúlyozva kiemeli a tarhosi iskola közösségteremtő erejét, valamint beszámol arról is, hogyan élnek a kollégiumban a diákok, hogyan nyilatkozott Novikov szovjet zeneszerző a Tarhoson látottakról.

Tantestület az Énekiskola első éveiből

Milyen kár, hogy nincsenek már képek arról az állapotról, ahogyan Gulyás György – egy falugyűlés alkalmával meggyőzve a falusiakat a kastélyból történő kiköltözésről – megkapta a kifosztott kastélyépületeket, a hozzájuk tartozó melléképületeket (kacsák, libák nevelődtek a parkettás szobákban!). Az első időkben a mindennapokra a *hiány* ténye volt a legjellemzőbb. Dr. Gyarmath Olga „Tudsz-e Tarhosért lelkesedéssel dolgozni?” című könyvében hiteles leírást olvashatunk a tüzelő, az ivóvíz, a villany, a tantermi, éttermi és hálótermi berendezés hiányáról. Nemhogy szemléltető eszköz, zongora, kotta, könyv nem volt elegendő, de bútorzat sem. Székeket a szünidőről visszatérő diákok hoztak maguknak otthonról, ha a családnak volt felesleges. Egy mai kollégista kisdíáknak hihetetlen a szalmazsák, a petróleumlámpa melletti tanulás, a meleg ártézi vízzel folyó mosakodás. És a tanárok ugyan ilyen nomád körülmények között éltek. Mégis a visszaemlékezésekből mérhetetlen szeretet, tisztelet és elégedettség sugárzik az iskola falai között eltöltött évek, az egykori tanárok és diáktársak megemlítésekor. Ugyanebből az írásból híven élénk tárul az itt tanuló gyerekek napirendje, a tanítási órák, a gyakorlási rend, a kollégiumi, internátusi ellátás és a mindent átfogó értelmes fegyelem.

Kodály első látogatása 1950-ben

Az iskola létrejöttéhez és léteéhez igen nagy szükség volt a szakma részéről *Kodály Zoltán* támogatására is, aki kezdetben nem hitt Gulyás György tervének kivitelezhetőségében. A Mester véleménye szerint a vidéki gyerekek olyan műveltségi hátránnyal indulnak, hogy belőlük egy generáció alatt nem lehet művészeket nevelni. A paraszti életforma által igénybe vett kéz amúgy sem alkalmas bizonyos hangszerek kezelésére. Feleslegesnek tartotta a zenei líceumot, mert csak az egyetemi városokban lehetséges az énekszaktanítói képzés. Később több alkalommal ellátogatott Tarhosra, szinte vizsgáztatta az ottani diákokat,

összehasonlította tudásukat más zenei líceumban tanulókéval. A Kodály által kiválasztott háromszólamú darabot első látásra csak a tarhosi énekiskola növendékei tudták hibátlanul elénekelni.

Diákotthon

Gimnázium

Rövid idő alatt ez az általános iskolai és gimnáziumi képzést nyújtó iskola országos hírűvé nőtte ki magát. Ha külföldi vendégek érkeztek az iskola falai közé, a diákok saját szerzeményeikkel szerepeltek, saját hangszerelésükkel adták elő műsorukat. A nagykórust kiskarmester dirigálta. Ilyen volt Tarhos mindjárt az indulást követő négy-öt évet követően. Megteremtette az énekléssel nevelés, a közösségi nevelés és a munkára nevelés összhangját. Hiszen maguk a diákok gyűjtötték a kandallóba a tűzifát, rakták fel a ló vontatta szánkóra, gondozták a parkot, a virág-

agyásokat. A vidék iskolája volt, mely olyan zenei vezetők képzését is feladatának tekintette, akik szervező és irányító szakemberek révén saját szülőföldjükre térnek vissza, hogy ott értéket teremtsenek. A zenei képzést a Kodály-módszer szerint, elsősorban énekes alapokon valósította meg az intézmény azzal a céllal, hogy a vidék tehetséges gyermekei ne kallódjanak el, és olyan énektanárokká váljanak, akik városuk, községük zenei kultúráját is felelősen, szakmai elhivatottsággal tudják irányítani. És akikből nem lesz zenei szakember, azok is saját hivatásuk gyakorlása közben a tarhosi örökség hatására továbbadják zenei műveltségüket, a zene és a társzművészetek szeretetét környezetüknek, kiveszik részüket az értékteremtésből.

A Kodály Zoltán nevével fémjelzett zenei nevelési, képzési program elsőként Békés-Tarhoson valósult meg a gyakorlatban.

Gulyás György a Tarhosi Kórust vezényli

1951-ben a Világifjúsági Találkozón Berlinben Gulyás György vezényletével az iskola kórusa nagy sikerrel lépett fel. Ebben az évben további neves szakemberekkel egészült ki a tantestület: Friss Antal gordonkaművésszel a Zeneakadémiáról, Teőke Marianne zongoratanárral, Banda Márton és Víg Árpád hegedűtanárokkal.

Közben az intézmény körül gyülekeztek a viharfelhők. Az oktatáspolitikai nem tudta besorolni ezt a sokszínű és többszintű képzést megvalósító intézményt a hazai iskolarendszerbe. Gulyás György maga is többször került a minisztériumi tisztségviselőkkel konfliktusba. Állandóan harcolnia kellett az iskola elismertetéséért, miközben megépült a Zenepavilon.

Hogyan is született meg a Zenepavilon?

Gulyás György az Új Tükör már említett cikkében erről is részletesen szól. „Úgy gondoltuk, hogy pavilon rendszerű együtttest építünk. Lett volna itt irodalmi-történelmi, természettudományi, testedzési pavilon, úgy berendezve, ha belép az ember valamelyikbe, egy önmagában tökéletes világba lép. Csak sorrendiség kérdése volt, hogy először a zenepavilont építettük fel, mert ez a terület véglegesen a zenéé marad. Nagyszabású álmaink voltak.”

Ez az elképzelés az angolok pavilon rendszerű oktatásszervezéséhez vagy Rabindranath Tagore iskolaoázisához hasonlított volna.

A Zenepavilon avatásán, 1953. május elsején Kodály Zoltán is beszédet mondott. Fellépett Zathuretzky Ede hegedűművész, Sándor Judit énekművész, Petri Endre Zongoraművész. Kodály méltató szavai szerint: *„a tarhosi az egyetlen ez idő szerint, amely énekalapból indul ki, és ezzel a zenei műveltséghez rendíthetetlen alapot ad. Ahol hangszerrel kezdődik és végződik a zenei nevelés, csak felületes ál-zenekultúrát ad. Ebben látom Tarhos fontosságát és jövőjét.”*

Merthogy Kodály is támogatta a folytatást, látta a külföldi és hazai érdeklődés kiteljesedését. Amikor veszélybe került a további működés, kiterjedt levelezésbe kezdett, még a pártközpontba is írt.

A Zenepavilon az átadás után

Kodály Zoltán avatóbeszédet mond a Zenepavilon átadási ünnepségén 1953. május 1-jén

„...Miniszterek fontoskodása között elveszett zengő iskolánk...”

Miért szüntették meg az iskolát? Ezt a kérdést sokan teszik fel ma is. Az intézmény bezárását megelőzően Révai József népművelési miniszter vizsgálatot rendelt el, amely azt volt hivatott igazolni, hogy a befektetett anyagi áldozat nem térül meg, nem eléggé eredményes az itt folyó munka. Az nem volt elég meggyőző a felsőbb hatalom számára, hogy csodájára jártak a környező országokból az itt folyó zenei nevelésnek, a kórusmunkának: a bolgárok, oroszok, csehek, lengyelek, németek érdeklődéssel tekintettek Tarhosra. Náluk ugyanis nem létezett ilyen képzés, szerették volna a tarhosi mintát követni. A külföldi és hazai rádióban rendre felhangzottak az iskolai kórus hanglemezei, a kiválóan érettségizők közül többen a Zeneakadémián folytathatták tanulmányaikat, de mindez kevés bizonyítéknak minősült az iskola létjogosultságához. Nem illett bele a sajátos iskolaszervezet az ötvenes évek uniformizáló, centralizált struktúrájába. Messze esett a fővárostól és túlságosan magyar volt. A növendékek származása sem volt imponáló a munkásosztály gyermekeivel szemben.

Gulyás György embert próbáló küzdelmet vívott az intézmény megmentésért. Nem segített Kodály Zoltán és Keleti Imre pártfunkcionárius közben járása sem Darvas József akkori miniszterelnöknél. A pénzhányra hivatkozó hatalom ellenében Gulyás György a települések tanácselnökeinél kilincselve ösztöndíjasokat toborzott. Ezért majdnem fegyelmet kapott. Nagy Imre titkárságán már nagyon nehezen tudta Gulyás igazgató úr türelemmel, higgadtan előadni kérelmét. Ezért a „viselkedésért” feddést kapott. Így aztán Nagy Imre nem írta alá a megszüntetést hatálytalanító rendelkezést. A szülőket az iskola levélpapírján és pecsétjével Gulyás György igazgató nevében, aláírása nélkül rideg, szűkszavú levélben értesítették a beszüntetésről. Ezt a levelet Gulyás Györgynek is kézbesítették, hogy tudja, miről értesültek a szülők.

ÁLLAMI ZENEI GIMNÁZIUM
ÉS ZENEMŰVÉSZETI SZAKISKOLA
BÉKÉS-TARHOS
TELEFON: 5

Tól: Székely
Tartalom: ...
Cím: ...

INNYEN: Papp
489 4. SZÁM

ELKÉSZÍTÉS: ...

Ujabb értesítésig ne kerülj el Tarhosra önkéntesre.
Békés-Tarhos, 1954. augusztus 25.

Kivétel: ...

Gulyás György s.k.
igazgató

Ilyen levelet kaptak a megszüntetésekor a szülők

Az egy éve átadott új, kiváló akusztikájú hangversenyteremmel rendelkező Zenepavilon, az üresen tátongó tantermek, az elnémult gyakorlószobák, az elárvult park egy ideig gazdátlan maradt. Pedig nyolc év alatt mindezt létrehozni nem kevés pénzt, munkát, energiát emésztett fel. Az újonnan beköltöző gyógypedagógiai iskola sokkal többbe került, mint az énekiskola működtetése. A volt tarhosi diákok és tanárok szétrebbentek az ország különböző iskoláiba. Ha diákként külön-külön számítjuk a közoktatás és zenei képzés költségeit, jóval többbe került, mint Tarhoson az együttes és felmenő rendszerű képzés. Kodályt idézem: *„Irigység és rosszakarat a személyi kultusz légkörében elérte, hogy egy tollvonással megszüntessék, kimondhatatlan kárára a népművelésnek és tekintélyes anyagi kárára az államnak.”*

„Mit jelentett nekünk Tarhos?”

A volt tarhosi diákok visszaemlékezéseit az iskola bezárásának 60. évfordulójára megjelentetett Békés-Tarhos 1946-1954 című kötetben olvashatjuk. Íme, néhány részlet:

Szokolay Sándor „Ha valamely helynek ütése van a múltamban, amely mindig és újra megpendül bennem, akkor ez régi iskolám. Életem egyik legfényesebb jelensége, mondhatnám így is, tündérkertje volt ez az iskola, és minden együtt megadatott itt, ami egy élet, egy művészpálya alapélményeül szolgálhat. A csodálatos park, az egykori Wenckheim kastély, mintha a kisgyermekkor mesefantáziájából varázsolták volna elő, mintha díszletek között éltünk volna! Élő díszletek között.” A nemrég elhunyt zeneszerzőnk arra is emlékezett, hogy az első két évben már 413 népdalt tudott énekelni. Előbb ismerte a Kodály, Bartók kórusműveket, a madrigálokat, mely zeneművek az iskolai kórus repertoárjában szerepeltek, mint a nagy barokk, klasszikus vagy romantikus külföldi zeneműveket.

Bartalus Ilona mit köszönhet Tarhosnak? „Rengeget! Azt, hogy rajongok a magyar népdalokért, hogy szolmizálva szebb lett az életem (nagyon sokra tartom ezt a szenzációs nyelvet, amely elengedhetetlen eszköze az értelmes zenei gondolkodásnak). Hogy a kóruséneklés és a vezénylés lételememmé vált, hogy a boldogságot a „világ végén” is be tudom szerezni, hogy a megszállott tarhosi tanárok követendő példáin, évtizedek óta tanítom a zenét, nemcsak itthon, hanem mesterkurzusokon Japánban, Ausztráliában, Kanadában, Kelet-Európa több országában is.”

Bozay Attila – ma már nem élő zeneszerzőnk – a tarhosiak baráti körének egykori elnöke így vall Tarhos hozadékáról: „Itt kezdtem el rendszeres zenei tanulmányaimat zeneszerzés (Pongrácz Zoltánnál) és klarinét szakon. Egy sereg kompozíciót írtam Tarhoson, melyek természetesen nem remekművek, de fontos lépésnek számítottak pályámon.”

Csukás István író vallomása meghatóan villantja fel az idilli képet a gyermeki lelkesedésről és felelősségről. „Ma sem tudok nagyobb, szebb, hatásosabb pedagógiai eszközt elképzelni, mint a zene. Ott tanultam

meg, mi a közösség, mi a közösségi élet. Mit jelent „egyhangnak” lenni a kórusban. Ott tanultam meg a belső fegyelmet, ritmusérzékét – már nem csak zenei jelentésben. Ott tanultuk meg a póztalanságot és a kiállítás bátorságát. Külföldi látogatók (akadtak bőven) kétkedően mosolyogtak, mikor bokor mögött hegedülő, éneklő gyerekeket láttak, pedig csak nem volt elég hely, azért szorultunk a szabad ég alá.”

1954. Az utolsó érettségiző osztály diákjai Jánoky Judit, Csekás István, Fekete Betti

Sebestyénné Farkas Ilona Mona – 1980-tól segíti a zenei napok kórustalálkozóinak szervezését, a megye kórusmunkájának fejlesztését, és még sok fontos ügy szolgálatát Tarhos szellemében. „a Wenckheim kastélyban indult el az az iskola, amit ma „tarhosi-csodaként” emlegetnek. Az itt eltöltött hét év egy életre tarisznyázott fel a zenei képzés mellett emberséggel, hazaszeretettel és minden körülmények között való helytállással. Abban az időben (1953) biztos ajánlólevél volt a Zeneakadémiára a tarhosi zenei alap.”

Kodály Zoltán 1958-ban ezt nyilatkozta Békés-Tarhos bezűntetése kapcsán: „Szerencsére a tarhosi szellemet nem lehetett megölni, az ma már sokakban él és előbb-utóbb kivívja megillető helyét a közművelődésben”. Majd 1961-ben így ír: „Az elvetett mag azonban mégis kikelt: egyre-másra támadtak „éneklő iskolák” mindennapos énekórával, és értek el csodálatos eredményt nemcsak zenében, de minden tárgyban”.

Sajnos mára nagyon megfogyatkozott a zenei általános iskolák száma. Gulyás György sok évvel azután, hogy Tarhost el kellett hagynia, arra volt méltán büszke, hogy az iskola rövid élete ellenére sok értékes szakembert adott az országnak. „Tarhos nemcsak azért vált híressé és elismertté, mert kinevelt jó néhány élvonalbeli és elismert művészt, hanem azért is – és főleg azért – mert az ország minden részébe szétküldte a tehetséges és tanult szakemberek tömegét. Tanárokat, igazgatókat, népművelőket, kórustagokat, zenekari muzikusokat, kórusvezetőket nevelt ki és küldött el kis és nagy településekre, sőt a bő termésből jutott külföldnek is”.

Mező Imre gondolatai: „Mert Gulyás Györgynek és Tarhos tanárainak nyolcévi küzdelme és áldozatos munkája, az Énekiskola híveinek és támogatóinak lelkes fáradozása nem volt hiábavaló. A tarhosi évek élményeinek visszfénye ott ragyog az iskola minden volt diákjának a lelkében, s akár észrevétlenül is, forrásává vált és válik munkájuknak, sikereiknek, eredményeiknek a különböző szintű zenei intézmények tantermeiben,

kutatóműhelyeiben, vagy a magyar és nemzetközi zenei élet pódiumain egyaránt. Íme, ez az igazi hozadéka, eredménye, divatos szóval haszna, vagyis értelme az 1946 és 1954 között az Énekiskola működésére fordított forintoknak, Tarhos fenntartásának!”

A közelmúltban terjesztette fel a Békés Megyei Értéktár Bizottság a Békés-tarhosi Énekiskolát a Magyar Értéktárba, ez a hungarikummá nyilvánítás feltétele.

„Tarhos nagy jövő előtt áll” (Kodály Zoltán)

Akkor hangzott el ez a kodályi-mondat, amikor Tanár Úr a pavilont avatta. Arra nem gondolhatott, hogy a jövő hamarosan múlttá halványul. Sok évnek kellett ahhoz eltelnie, hogy Békés-Tarhosról ismét beszélni lehessen. A folytatásról. Mert szerencsére sokan érezték úgy, hogy fel kellene támasztani az egykori zenei, pedagógiai értékeket hordozó szellemi örökséget.

Elsősorban Gulyás György és az egykori diákok érezték kötelességüknek a tarhosi hagyomány ébrentartását. Békés várossá nyilvánítási ünnepségén, 1973. április 15-én Gulyás György karnagy vezényelte a szombathelyi szimfonikusokat és a Debreceni Kodály Kórust. Az est szólistája Korondi György volt. Gulyás György ekkor javasolta a város vezetőinek, hogy a volt tarhosi diáktalálkozók mellett évente rendezzen a város zenei napokat.

A város vezetése felkarolta ezt a fontos gondolatot, majd a megyei és országos szervek támogatását megszerezve 1976-ban megrendezték az első *Békés-tarhosi Zenei Napokat*. A zenei napok gondolatát több nemzetközi és országos hírnévű zeneművész, karnagy támogatta, köztük *Ferencsik János* karmester, aki közreműködésével is segítette a rendezvény elindítását. Az anyagi feltételek megteremtésével, *dr. Gyarmath Olga* gimnáziumi tanár és *Sebestyénné Farkas Ilona* énektanár Békésre hívásával maradéktalanul megvalósulhatott – Gulyás György szakmai igényeinek megfelelő – zenei koncertsorozat, ami az évek folyamán hangszeres és karvezetői kurzusokkal, kiállításokkal, anyanyelvi és vonószenekari táberral bővült.

Az első időszakban F. Pálffy Zsuzsa Nyitott könyve alapján az alábbiak képezték a zenei napok pilléreit: az 1977-ben megalakult Békés-tarhosi Baráti Kör (mai nevén Békés-tarhosi Zenebarátok Köre), karvezetői továbbképző tanfolyam és mesterkurzus, Jeunesses Musicales vonószene-kari tábor, országos szakközépiskolai zongoraverseny, nemzetközi kürtkurzus, fuvolakurzus, Kőrösi Nyári Akadémia ének-zenei szekciója, Szép magyar beszéd tanári továbbképző tanfolyam, hangversenyek, társrendezvények, kísérő programok. A felsoroltak közül az utóbbi években a karvezetői továbbképzés és a nyári akadémia ének-zenei szekciója már nem tartozik a programsorozathoz. A szakközépiszkolások zongoraversenyét csak zenei szakközépiszkolák rendezhetik.

A zenei napok alapítója tehát Gulyás György. Díszelnökei voltak: dr. Keresztury Dezső, Ferencsik János, ifj. Bartók Béla, Szokolay Sándor. Művészeti vezetők: Gulyás György, Joób Árpád, Fejes Antal, Benéné Szerető Hajnalka és napjainkban Bagoly László. A kurzusok művészeti vezetői: Bartalus Ilona, Falvai Sándor, Lindenbergné Kardos Erzsébet (amíg volt karvezetői kurzus), Tarjáni Ferenc kértművész, Matuz István fuvalművész, S. Dobos Márta hegedűművész, dr. Szathmári István nyelvsz. professzor emeritus (utódai: dr. Virágné dr. Horváth Erzsébet főiskolai tanár, Gellénné Körözi Eszter gimnáziumi tanár).

A **Békés-tarhosi Baráti Kör** létrehozását Györffy Sándor történész ötlete alapján Mező Imre javasolta Gulyás Györgynek, aki egykori diákjaival meg is valósította azt. A kör előde az 1972-ben alakult Tarhosi Emlékbizottság volt. Az énekiskola egykori diákjaiból álló testület a gyulai levéltár „tarhosi aktáiból” a megszüntetett énekiskola emlékkiállítását készítette elő.

A Baráti Kör alapítványa a Megújuló Tarhosért nevet viseli. 1997-ben a baráti kör kezdeményezésére a zeneiskola falán került elhelyezésre Gulyás György emléktáblája, ami minden közgyűlést követően megkoszorúznak a kör tagjai. Szintén ez a szervezet érte el, hogy 1998-ban a Nemzeti Kulturális Minisztérium akkori minisztere, *Dr. Hámori József* rehabilitálta a volt tarhosi énekiskolát. Jelentős eredménye a Baráti Körnek, hogy a Gulyás György által felépített Zenepavilon faláról (tervezője Kaufmann Oszkár) 2001-ben eltávolíttatta a Révai-Zsdanov táblát, helyére Kodály Zoltán és Gulyás György gondolatai kerültek.

A **karvezetői tanfolyamot és mesterkurzust**, amit – a sarvasi Tessedik Sámuel Főiskola Pedagógiai Karának segítségével-, tíz alkalommal rendeztek meg, 2007-től a *Sebestyénné Farkas Ilona* által szervezett kórustalálkozó váltotta fel. A rangos kórus-versenyeket neves külföldi és hazai karnagyok vezették, zsűrizték. Néhányan közülük a teljesség igénye nélkül: M. Katanics Mária, Rozgonyi Éva, Bartalus Ilona, Cseszka Edit, Reményi János, Szokolay Sándor, Ugrin Gábor, Hollerung Gábor.

A **nemzetközi vonószekari tábort** korábban Gyopárosfürdőn tartották, majd 1976-ban *Fejes Antal* jóvoltából került a békési zeneiskolához, helyileg Tarhosra. A résztvevők kezdetben zeneiskolások, később zenei szakközépiskolások voltak hazánkból és határainkon túlról. A táborvezetés szervezési feladatait Fejes Antal, a békési zeneiskola igazgatója látta el nyugalomba vonulásáig. 1984-től az Ifjú Zenebarátok Magyarországi Szervezete felvette nyári tábora sorába a tarhosit is. Ettől kezdve lehetőség nyílt külföldi karmesterek, szólisták részvételére is. S. Dobos Márta Artisjus-díjas hegedűművész és Papp László gondorkaművész (apja tarhosi tanár volt, őt Friss Antal tanította), napjainkban Pólus László gondorkaművész és a békési zenetanárok (Bánfy Judit, Nagyné Bodon Ilona, Tóth István, Sándor Ottó) segítségével érlelődik színpadképpé a növendékek által hozott zenei anyag. Neves karnagyok

dirigálják a záró koncertet, mint Gál Tamás, Oberfrank Péter, Kesselyák Gergely, Werner Gábor. Külföldi tanárok is csatlakoztak a kurzus munkájához: az osztrák Ursula Voigt és a svájci, Pro Culturae Hungarica kitüntetését kapott Bernadett Előd, akinek jóvoltából tehetséges szólisták érkeznek hozzánk, és jelentős anyagi támogatást kap a képzés. A tabor korrepetitora Nátor Éva, Rázga Áron és Benedekfi István zongoraművészek.

A **nemzetközi kűrtkurzus** ötlete *Tarjáni Ferenc*, egykori tarhosi növendéktől származik. A művésztanár fontosnak tartotta „életben tartani és tovább örökíteni a tarhosi szellemet. Hiányt pótolni, tájékozódni egymás munkájában és együtt muzsikálni...” Vele együtt Szilágyi Pálma, Kökényessy Miklós, Milos Petr, Francis Orval, 1994-től ifj. Tarjáni Ferenc, majd Kubina Barnabás, Vigh János, Varsányi Miklós és más neves hazai és külföldi művésztanárok vezették a kurzust. A kurzus utóda a Kűrtösök találkozója Bagoly László művészeti vezető és Soós Péter művésztanár vezetésével.

Az 1993-tól működő **nemzetközi fuvolakurzus** színvonala *Matuz István* fuvolaművész és *Kancsár Vera* zongoraművész érdeme. A tanári kar később kibővült Kozma András, Regős Imre, Ittész Gergely fuvolaművészekkel, Király Márta és Granik Anna korrepetitorokkal. Az azóta sajnálatos módon tragikus körülmények között elhunyt Gyöngyössi Zoltán fuvolaművész a világhírű Weiner-Szász Kamaraszimfonikusokkal 2008-ban adott koncertet. Pár éve a fuvolisták rá emlékezve tartották meg záró koncertjüket. 2005-ben *Janota Gábor* Liszt-díjas fagott-művész vezetésével fagott kurzust is tartottak a zenei napok keretében.

A **Szép magyar beszéd anyanyelvi kurzus** 1994-2009 között az Oktatási Minisztérium, az Anyanyelvi Konferencia, az Anyanyelvapólok Szövetsége, a Pro Renovanda Culturae Alapítvány, megyei és több települési önkormányzat, gazdasági szervezet támogatásával kiemelkedő eredményt mutatott fel, a képzés akkreditációt is kapott. Az azóta már elhunyt *Dr. Gyarmath Olga* gimnáziumi tanár és *Vámos László* nyugalmazott művelődésügyi osztályvezető szervezői munkájának köszönhetően számos tudós, egyetemi és gimnáziumi tanár, színművész, költő, író, zeneszerző, műfordító tartott előadást a 30-40 főnyi hallgatóságnak, akik hazánk és a környező országok magyar ajkú pedagógusai közül kerültek ki. Vámos László utódaaként Gellénné Körözi Eszter olvasótábort és olvasás konferenciát szervez középiskolás diákok részvételével, melynek előadói továbbra is neves egyetemi tanárok, Szathmáry István, Nagy József, Pomogáts Béla, Dr. Szőrényi László, Nagy József, Bencédy József.

A zenei napok leglátogatottabb eseményei a **hangversenyek**, melyeket 2009-ig tarhosi Zenenapokban rendeztek meg. Amikor a pavilon átlagának helyreállítására nem sikerült forrást találni, Békés város művelődési intézményében, zeneiskolájában, református és katolikus templomában, a Baptista Imaházban, a könyvtárban és a Galériában tartották

Hangverseny 1978-ban: Szokolay Balázs, Jánoky Judit, Tarjáni Ferenc

és tartják ma is a hangversenyeket. A kezdetektől napjainkig nemzetközi híru művészek, fiatal tehetséges muzsikusok játékában gyönyörködhetnek a békésiek.

Lehetetlen vállalkozás lenne felsorolni a fellépő karnagyok, zenekarok, kamarazenekarok, szólisták nevét. Negyven éve számos világhírű és hazai művész előadásában gyönyörködhetett a hallgatóság. Néhány

Pavilon előtt az egykori diákok az 50 éves találkozón

híresség közülük: Simándy József, Korondy György, Jevgenyij Nyesterenko, Kováts Kolos, Molnár András, Melis György, Palcsó Sándor, Kukely Júlia, Kincses Veronika, Pitti Katalin, operaénekesek. Onczai Csaba, Fenyő László csellóművész, *Kocsis Zoltán*, Gulyás Márta, Rév Livia, Ábrahám Mariann zongoraművész, Devich Sándor, Perényi Eszter, Szabadi Vilmos, Szenthelyi Miklós, Baráti Kristóf hegedűművész; Elekes Szuzsa, Király Csaba, Somogyi-Tóth Dániel orgonaművész; Gulyás György és Ferencsik János mellett Medveczky Ádám, Hollerung Gábor, Gulyás Béla, Somogyi-Tóth Dániel, Gál Tamás karnagyok...

Békés-Tarhosról indult Bozay Attila és Szokolay Sándor zeneszerzők művészi pályafutása. Több alkalommal hangzottak fel műveik a koncerteken. A zenei napok kedves színfoltja volt 1982-től hosszú éveken át az „Unokák koncertje”, amely Mező Imre egykori tarhosi diák ötlete nyomán azon fiatalok bemutatkozását jelentette, kiknek szülei, nagyszülei a tarhosi énekes iskola tanulói voltak (Fejes Tamás, Bozay Melinda, Kaneko Miyuji-Attila, aki Mező-unoka). A békési zeneiskolából kinőtt fiatal művészek, zenetanárok is bemutatkoztak már a zenei napokon.

Több alkalommal teltházas koncertet adott a Muzsikás együttes és Sebestyén Márta, valamint a Magyar Állami Népi Együttes.

Társrendezvények minden évben kapcsolódnak a művészi eseménysorozathoz: előadások, kiállítások, konferenciák, vitafórumok, könyvbemutatók, irodalmi estek. 2008-tól a „Magvetés” református konferencia egy-egy aktuális témával szervesen kötődik a művészeti eseményekhez. Képzőművészeti kiállítók között hajdani békési zeneiskolások, Békésről elszármazott és helyi alkotóművészek (Flóra Virág, Beliczay Mária, Kállai Júlia, Csuta György, Püski Sándor), valamint neves hazai művészek is bemutatkoztak (Csavlek Etelka operaénekes és keramikus, Sass Sylvia operaénekes és festőművész; Gombár Judit, Papp János jelmeztervezők). Népi iparművészeti kiállítók hímzései, kerámiai, népi hangszerei, szöttei, ruhadarabjai gazdagították a látogatók vizuális élményeit.

A **kísérő programok** között Ki nyer ma? rádiós vetélkedő, térzene, beharangozó a békési piactéren, a Gyulai Várfürdőben és a Csaba Centerben, szabadtéri és színházi gyermekműsor, népzenei és néptánc fesztivál szerepel. Neves gyermekszínházi produkcióként került bemutatásra Csukás István egykori tarhosi diák Ágacska című mesejátéka, Gryllus Dániel-Levente Péter Mókátára, a Szelkiáltó Együttes műsora, a békési óvónők Léghajó című produkciója. A programsorozat szervezésében a ma már Kecskeméti Gábor nevét viselő kulturális központ és a városi zeneiskola tanárai, dolgozói, a gimnázium tanárai, a múzeum, a könyvtár, a helyi média munkatársai aktívan veszik ki részüket.

A **Békés-tarhosi Zenei Napok** vidékünk értékes szellemi terméke. Békés Város Képviselő-tesülete 2003-ban a Békés-tarhosi Zenei Napok rendezvénysorozatát a város *Európai Unió*s hozományává nyilvánította, illetve

2009-től a Magyar Fesztivál Regisztrációs és Minősítési Program értékelése szerint a zenei napok „Jó minőségű művészeti fesztivál”. A Megyei Értéktár Bizottság, Kocsis Zoltán zongoraművész és más neves zenei szakember javaslata alapján a BÉTAZEN a megyei értéktárba került.

*

Gulyás Györgynek, az Énekesiskola megszűnésével, Tarhosról távoznia kellett. **Debrecenben** folytatta, vagy kezdte újra intézményalapító misszióját. Vezette a *Kodály Zoltán Zeneművészeti Szakiskolát*, megalapította híres *Leánykarát*, majd a *Kodály Kórust*, melyekkel számos rangos nemzetközi és hazai versenyen szerzett elismerést, díjakat. Igazgatta (másodikként az országban) a *Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola debreceni tagozatát*, és kollégium épült az ő igazgatása alatt. Elindította a *Bartók Béla Nemzetközi Kórusversenyt*.

Békés város megbízásából tizenöt éven keresztül *Gulyás György Debrecenből* irányította régiónk jelentős kulturális eseményét. A nyitó koncerteken, templomi hangversenyeken dirigálta kórusát és a debreceni MÁV szimfonikusokat. Utolsó békési fellépésén 1993-ban Schubert G-dúr miséjét vezényelte a református templomban. 1993-tól Gulyás György halálát követően a művészeti vezetők, szervezők az igényes zenei kultúra közvetítését, a tarhosi szellem továbbvitelét Gulyás György útmutatásai szerint tartják kötelességüknek.

A debreceni évek alatt, munkája során sokat harcolt, érvelt, makacsul ragaszkodott szakmai elképzeléseihez, a minőségelvű tanításhoz, a karvezetés és továbbképzés gondolatához, Kodály örökségének védelméhez. Voltak patrónusai, küzdőtársai pályáján, azonban nem kevés ellenséget is szerzett magának. De mindenkor az ügy fontosságát, a haladást tekintette elsődlegesnek. Ha kellett, lemondott karvezetői posztjáról, vagy önként ajánlotta fel a főiskola igazgatói székéből nyugalomba vonulását, ha ezen múlt az intézmény jobb jövője. Mi adott neki ehhez erőt? Mély hite és felelősségérzete a zenepedagógia, a kóruskultúra, a magyar nemzet nyelvének és zenéjének tisztelete.

Farkas Lászlóné

A Békés-tarhosi Zenebarátok Elnöke

A cikkben szereplő források szerzői mellett a fotókért S. Turcsányi Ildikó múzeumi igazgatónak mond köszönetet a szerző: a Békés-tarhosi Zenebarátok Elnöke

Az első közlés megjelent a: Békési Ujság 2015. októberi számában. Főszerkesztő: Szegfű Katalin. Hozzájárulásával ennek szerkesztett változatát közöltük, további fotók közreadásával.

Márkusné Natter-Nád Klára

*

Az elmúlt évtizedek során sok egykori Békés-tarhosi növendék részesült különböző szakmai- és állami kitüntetésben.

Kossuth-díjban részesült:

*Szokolay Sándor, 1966; Bozay Attila, 1990; Mező László, 1997;
Csukás István, 1999.*

Magyar Örökség-díjban részesült:

*Gulyás György és a Kodály Kórus 2006. márciusában;
a Tarhosi Énekiskola 2007 szeptemberében.*

Az ünneplők a Magyar Tudományos Akadémián

„Új korszak hajnalán vagyunk” (Kodály Zoltán)

Remélhetőleg a fenti idézet valóban ezt fogja nekünk, békésieknek és volt tarhosi diákoknak, zenebarátoknak jelenteni.

Az elmúlt évben átalakult a *Megújuló Tarhosért Alapítvány*, melynek kuratóriumi elnöke *Matyi István* lett, 2013-tól a tarhosi ingatlan új tulajdonosa. Az általa vezetett cégcsoport nemcsak az épületek felújítását tervezi, hanem az egykori Énekiskola hagyományainak megőrzését, zenei, kórusművészeti törekvéseinek folytatását, mindezt összekapcsolva társművészeti programokkal, kulturális rendezvényekkel, turizmussal, kurzusokkal. A tarhosi Zenepavilon és a kastélypark épületeinek helyreállítása után ismét ezen a helyszínen kerülhet megrendezésre a zenei napok több, nagyobb közönséget vonzó eseménye.

Matyi István úrnak és Matyiné Illyés Éva tulajdonosoknak,
valamint a GEMMA Bt. Testületének

Tárgy: Köszönőlevél

Békéscsaba
Rózsa u. 19.
5600

Tisztelt Tulajdonosok!

Szeretném megköszönni magam és a volt tarhosi diáktársaim nevében az Önök nagylelkű segítségét, anyagi támogatását Gulyás György igazgató úr mellszobrának és emléktáblájának létrehozásában, felavatásában, valamint a Zenepavilon Gulyás Györgyről való elnevezésében tett intézkedésükért. (Békés-Tarhosi Zenei Napok 2016. június 25.)

Ezzel is emlékeztetve a hálás utódokat és azok családtagjait az egykori zenei intézmény máig élő és ható szellemi, erkölcsi kisugárzására és értékeinek megőrzésére és továbbvitelére.

„Az idő nemcsak Őt, hanem minket is megméri” – mondta Szokolay Sándor Gulyás György temetésén.

Önök megmérettetése példaértékű számunkra is, tovább követjük és köszönjük.

Cegléd, 2016. július hó

Tisztelettel:

Béres Károly

a Ceglédi Erkel Ferenc Zeneiskola nyugalmazott igazgató,
5 évig volt (Békés-Tarhosi) diák,
a Békés-Tarhos Zenebarátok Körének Alelnöke